Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

9. juuni 2016*

Eelotsusetaotlus — Intellektuaal- ja tööstusomand — Ühenduse sordikaitse — Määrus (EÜ) nr 2100/94 — Õigusrikkumine — Õiglane tasu — Kahju hüvitamine — Kohtu- ja kohtuväliste kulude hüvitamine

Kohtuasjas C-481/14,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Oberlandesgericht Düsseldorf'i (Düsseldorfi kõrgeim piirkondlik kohus, Saksamaa) 16. oktoobri 2014. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 30. oktoobril 2014, menetluses

**Jørn Hansson**

*versus*

**Jungpflanzen Grünewald GmbH,**

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president J. L. da Cruz Vilaça, kohtunikud F. Biltgen, A. Borg Barthet, E. Levits (ettekandja) ja M. Berger,

kohtujurist: H. Saugmandsgaard Øe,

kohtusekretär: ametnik I. Illéssy,

arvestades kirjalikus menetluses ja 12. novembri 2015. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— Jørn Hansson, esindaja: *Rechtsanwalt* G. Würtenberger,

— Jungpflanzen Grünewald GmbH, esindaja: *Rechtsanwalt* T. Leidereiter,

— Euroopa Komisjon, esindajad: B. Schima ja F. Wilman ning I. Galindo Martín ja B. Eggers,

olles 4. veebruari 2016. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: saksa.

**otsuse**

1 Eelotsusetaotluses palutakse tõlgendada nõukogu 27. juuli 1994. aasta määrust (EÜ) nr 2100/94 ühenduse sordikaitse kohta (EÜT 1994, L 227, lk 1; ELT eriväljaanne 03/16, lk 390) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/48/EÜ intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta (ELT 2004, L 157, lk 45; ELT eriväljaanne 17/02, lk 32).

2 Taotlus esitati Jørn Hanssoni ja Jungpflanzen Grünewald GmbH (edaspidi „Jungpflanzen“) vahelises kohtuvaidluses ühenduse kaitse alla võetud sorti puudutava õigusrikkumisega tekitatud kahju hüvitamise üle.

## Õiguslik raamistik

*Määrus nr 2100/94*

3 Määruse nr 2100/94 artikli 11 kohaselt on õigus ühenduse sordikaitsele „aretajal“ ehk „isikul, kes sordi aretas või avastas ja arendas, või tema õigusjärglasel“.

4 Sama määruse artikkel 13 „Ühenduse kaitse alla võetud sordi omaniku õigused ja piirangud“ sätestab:

„1. Ühenduse sordikaitse annab ühenduse kaitse alla võetud sordi omanikule või omanikele (edaspidi „omanik“) õiguse sooritada lõikes 2 sätestatud toiminguid.

2. Ilma et see piiraks artiklite 15 ja 16 sätete kohaldamist, eeldavad järgmised toimingud kaitstud sordi koostisosade või koristatud materjali (edaspidi „materjal“) puhul omaniku luba:

a) tootmine või paljundamine;

b) paljundamiseks ettevalmistamine;

c) müügiks pakkumine;

d) müümine või muu turustamine;

[...] Omanik võib seada loale tingimusi ja piiranguid.

[...]“.

5 Määruse artikkel 94, mis käsitleb tsiviilõiguslikke nõudeid taimesordi kasutamisega toime pandud õigusrikkumiste korral, sätestab:

„1. Omanik võib esitada nõude õigusrikkumise lõpetamise või mõistliku hüvituse [edaspidi on „mõistlik hüvitus“ asemel kasutatud väljendit „õiglane tasu“] maksmise või mõlema kohta igaühe suhtes, kes:

a) sooritab ühenduse kaitse alla võetud sordi puhul ühe artikli 13 lõikes 2 sätestatud toimingu, omamata selleks õigust

[...]

2. Igaüks, kes tegutseb tahtlikult või ettevaatamatult, peab lisaks hüvitama omanikule kõnealusest toimingust tuleneva mis tahes täiendava kahju. Kerge ettevaatamatuse korral võib selliseid nõudeid vastavalt ettevaatamatuse astmele vähendada, kuid ometi mitte sedavõrd, et nõue on väiksem kui õigusrikkumise sooritanud isiku poolt sellest saadud kasu.“

6 Artikkel 97, mis puudutab õigusrikkumisi käsitlevate siseriiklike õigusaktide täiendavat kohaldamist, sätestab:

„1. Kui artiklis 94 nimetatud õigusrikkumise sooritaja on rikkumise tulemusel saanud omaniku või litsentsiaadi arvelt kasu, kohaldavad artiklite 101 või 102 kohased pädevad kohtud hüvitamist silmas pidades siseriiklikke õigusakte, sealhulgas rahvusvahelist eraõigust.

[...]“.

*Direktiiv 2004/48*

7 Direktiiv 2004/48 täpsustab põhjenduses 17, et „käesolevas direktiivis sätestatud meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid peavad iga kohtuasja korral olema piiritletud viisil, mis võtab arvesse vastava kohtuasja eripära, sealhulgas iga intellektuaalomandi õiguse iseärasused ja rikkumise tahtliku või tahtmatu iseloomu.“

8 Direktiivi põhjenduses 26 on märgitud:

„Tekitatud kahju hüvitamiseks, mille on põhjustanud õiguste rikkuja, kes teadis või kes põhjendatult pidi teadma, et tema tegevus tekitab õiguste valdajale sellise kahju, tuleb kahjusummas arvesse võtta kõik asjakohased aspektid, sealhulgas õiguste valdajale osaks langenud kahjum sissetulekute vähenemise näol või rikkuja poolt teenitud ebaõiglane tulu ja kus sobiv, õiguste valdajale põhjustatud mis tahes moraalne kahju. Alternatiivse meetmena, näiteks juhtudel, kui on keerukas täpselt määratleda kahju tegelikku suurust, võib kahjutasu summa sisse nõuda kas autoritasudelt või honoraridelt, mis oleks võidud saada, kui rikkuja oleks taotlenud luba kõnealuse intellektuaalomandi õiguse kasutamiseks. Eesmärk ei ole kehtestada kahju hüvitamise kohustus karistuseks, vaid määrata objektiivsetel kriteeriumidel põhinev kompensatsioon, võttes ühtlasi arvesse õiguste valdajale tekkinud kulusid, sealhulgas kulutusi identifitseerimisele ning uurimisele.“

9 Direktiivi 2004/48 artikli 2 lõige 1 sätestab:

„Ilma et see piiraks meetmete kohaldamist, mida kohaldatakse või võidakse kohaldada ühenduses või siseriiklikes õigusaktides kuni selleni, et need meetmed soosivad enam õiguste valdajaid, kehtivad käesolevas direktiivis sätestatud meetmed, menetlused ja õiguskaitsevahendid kooskõlas artikliga 3 mis tahes intellektuaalomandi õiguste rikkumise kohta, nagu on sätestatud ühenduse õigusaktides ja/või vastava liikmesriigi siseriiklikes õigusaktides.“

10 Direktiivi artiklis 13 „Kahjutasu“ on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et pädevad kohtuasutused määravad kannatanud osapoole avalduse alusel rikkuja, kes teadlikult rikkus või pidi põhjendatult olema rikkumisest teadlik, maksma proportsionaalselt õiguste valdajale rikkumise tagajärjel õiguste valdajale tekitatud kahju ulatuses kahjutasu.

Kahjutasu suuruse määramisel kohtuasutused:

a) võtavad arvesse kõiki asjakohaseid aspekte, nagu näiteks negatiivsed majanduslikud tagajärjed, sealhulgas kannatanud osapoole kaotatud tulu, rikkuja poolt teenitud mis tahes ebaõiglane tulu ja sobivatel juhtudel muud tingimused kui majanduslikud tegurid, nagu näiteks rikkuja poolt õiguste valdajale tekitatud moraalne kahju,

või

b) punkti a alternatiivina võivad kohtuasutused asjakohastel juhtudel kehtestada kahjutasu peamiste tegurite üldsummana, nagu näiteks vähemalt autoritasude või honorariide summa, mis oleks võidud saada, kui rikkuja oleks taotlenud kõnealuse intellektuaalomandi kasutamiseks autoriõigusi.

2. Kui rikkuja ei teadnud ega pidanud teadma, et pani toime rikkumise, võivad liikmesriigid kehtestada, et kohtuasutused võivad määrata kasumi sissenõudmise või kahjutasu maksmise, mis võivad olla eelnevalt kehtestatud.“

11 Sama direktiivi artikkel 14 sätestab:

„Liikmesriigid tagavad, et mõistlikud ja proportsionaalsed kohtukulud ja muud kulud kannab üldiselt kaotaja pool, välja arvatud siis, kui see on ebaõiglane.“

**Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused**

12 J. Hansson on alates 1999. aastast Eckloni kuldkakra liiki kuuluva sordi EL 4282 nimetusega „Lemon Symphony“ ühenduse sordikaitse õiguse omanik.

13 Aastatel 2002–2009 turustas Jungpflanzen SUMOST 01 liigi lilli nimetuse „Summerdaisy’s Alexander“ all.

14 Arvestades, et neid kahte nimetust kandsid tegelikult sama liiki lilled, taotles J. Hansson Landgericht Düsseldorfilt (Düsseldorfi piirkondlik kohus, Saksamaa) hagi tagamise meetmena, et Jungpflanzenil keelataks seda liiki lillede turustamine. See taotlus, nagu ka põhikohtuasja hageja poolt Oberlandesgericht Düsseldorfile (Düsseldorfi kõrgeim piirkondlik kohus, Saksamaa) esitatud määruskaebus jäeti rahuldamata põhjusel, et õigusrikkumist seoses liigiga „Lemon Symphony“ ei olnud tõendatud.

15 Kuid hagi sisulise läbivaatamise menetluses otsustati, et Jungpflanzen on kohustatud hüvitama J. Hanssonile kahju, mis tulenes lillede nimetusega „Summerdaisy’s Alexander“ müügist, sest tegemist on eespool nimetatud lilleliigiga seotud õigusrikkumisega.

16 Tekitatud kahju hüvitamiseks mõistis esimese astme kohus Landgericht Düsseldorf (Düsseldorfi piirkondlik kohus) J. Hanssonile määruse nr 2100/94 artikli 94 alusel välja summa 66 231,74 eurot ja intressid, mis vastasid summale, mida ta oli nõudnud autoritasuna, mida Jungpflanzen oleks pidanud talle tasuma aastatel 2002–2009 müüdud kaitstud sordi 1 512 630 taimelt.

17 See kohus jättis aga rahuldamata J. Hanssoni ülejäänud nõuded, mis puudutasid täiendavat autoritasu poole nõutud autoritasu summa ulatuses, ehk 33 115,89 eurot, millele lisandus viivisintress, ning menetlusega seotud kulude hüvitamist summas 1967,35 eurot, millele lisandub samuti viivisintress. Kohus leidis muu hulgas, et J. Hanssonil ei ole õigust täiendavale rikkumishüvitisele, mille peaks talle maksma põhikohtuasja kostja, kuna määrus nr 2100/94, direktiiv 2004/48 ega siseriiklik õigus ei näe ette karistuslikku laadi hüvitise maksmist.

18 Mõlemad pooled kaebasid selle kohtuotsuse edasi eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

19 See kohus märgib, et vaidlus puudub selles, et Jungpflanzen pani toime põhikohtuasjas käsitletava kaitstud sordiga seotud õigusrikkumise. Kuid pooled ei ole ühel meelel määruse nr 2100/94 artikli 94 tähenduses õigusrikkumise tõttu makstava õiglase tasu suuruse ja täiendava kahju hüvitamise küsimuses.

20 Oberlandesgericht Düsseldorf (Düsseldorfi kõrgeim piirkondlik kohus) leiab, et õiglase tasu suuruse kindlaksmääramisel tuleb arvestada litsentsitasuga, mida oleks tulnud ühenduse kaitse alla võetud sordi omanikule maksta tavatingimustes, võttes aluseks rikkumise asetleidmise perioodil tegelikult sõlmitud litsentsilepingud.

21 Mis puudutab täiendava rikkumishüvitise väljamõistmist, siis kahtleb eelotsusetaotluse esitanud kohus selles, kas määruse nr 2100/94 artikli 94 lõike 1 alusel saab kindlaksmääratud tasu automaatselt teatud üldsumma võrra suurendada.

22 Ta on aga ka seisukohal, et igasuguse suurendamise korral tuleks arvesse võtta rikkumise esemeks oleva kaitstud sordi eripära ja rikkumise praktilisi tagajärgi. Lisaks peaks määruse nr 2100/94 artikli 94 lõikes 1 ette nähtud õiglane tasu hõlmama tavapärast intressi, suurendatuna viie punkti võrra, mida kohaldatakse aastates määratava hüvitise suhtes.

23 Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul on Jungpflanzen tegutsenud pahatahtlikult, soovib ta saada täpsustusi ühenduse kaitse alla võetud sordi omanikule tekitatud täiendava kahju – nagu see on sätestatud määruse nr 2100/94 artikli 94 lõikes 2 – eest makstava hüvitise arvutamise viisi kohta. Eelkõige huvitab teda küsimus, kas aluseks saab võtta sama piirkonna turu litsentsitasu ja kas seda tasu tuleb suurendada rikkumise esemeks oleva kaitstud sordi eripära ja rikkumise praktilisi tagajärgi arvestades.

24 Igal juhul leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et selle määruse artikli 94 lõige 2 ei saa olla aluseks hüvitise üldsummalisele suurendamisele täiendava rikkumishüvitisena ega olla ka õiguslikuks aluseks selleks, et mõista rikkujalt välja hüvitis, mis katab kõik kulud (sõidukulud, kohtumised, kulutatud aeg), mida on kandnud kaitstud sordi omanik seoses hagi tagamise ja asja sisulise arutamise menetlustega.

25 Nendel asjaoludel otsustas Oberlandesgericht Düsseldorf (Düsseldorfi kõrgeim piirkondlik kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas „õiglase tasu“ kindlaksmääramisel, mida õiguste rikkuja peab maksma ühenduse kaitse alla võetud sordi omanikule vastavalt määruse [nr 2100/94] artikli 94 lõike 1 punktile a, kuna ta sooritab artikli 13 lõikes 2 sätestatud toiminguid, omamata selleks õigust, tuleb tavapärasest tasust lähtudes, mida nõutakse sama piirkonna turu litsentsi puhul määruse [nr 2100/94] artikli 13 lõikes 2 sätestatud toimingute eest, sellele alati lisada teatud üldsummaline „täiendav rikkumishüvitis“, mida õiguste rikkuja peab maksma? Kas see tuleneb direktiivi [2004/48] artikli 13 lõike 1 teisest lausest?

2. Kas „õiglase tasu“ kindlaksmääramisel, mida õiguste rikkuja peab maksma ühenduse kaitse alla võetud sordi omanikule vastavalt määruse [nr 2100/94] artikli 94 lõike 1 punktile a, kuna ta sooritab selle määruse artikli 13 lõikes 2 sätestatud toiminguid, omamata selleks õigust, tuleb tavapärasest tasust lähtudes, mida nõutakse sama piirkonna turu litsentsi puhul määruse [nr 2100/94] artikli 13 lõikes 2 sätestatud toimingute eest, konkreetsel juhul arvesse võtta järgmisi kaalutlusi või asjaolusid, mis tingivad tasu suurendamise:
   a) asjaolu, et sordi puhul, millest tulenevaid õigusi on rikutud, oli rikkumise ajal tegemist sordiga, mis oli turul eriliste omaduste tõttu ainulaadne, kui turul tavapärane litsentsitasu määratakse kindlaks litsentsilepingute ja arvutuste abil, mis puudutavad kõnealust sorti?

Juhul kui antud juhul tuleb seda asjaolu arvesse võtta, siis:

kas tasu suurendamine on lubatav üksnes siis, kui need tunnused, mis põhjendavad kõnealuse sordi ainulaadsust, kajastuvad kaitse alla võetud sordi kirjelduses?

b) asjaolu, et kõnealust sorti oli ajal, mil turule viidi sort, millega õigusi rikuti, juba väga edukalt turustatud, mistõttu hoidis õiguste rikkuja kokku kulusid, mis on seotud õigusi rikkuva sordi turuleviimisega, kui turul tavapärane litsentsitasu määratakse kindlaks litsentsilepingute ja arvutuste abil, mis puudutavad kõnealust sorti;
c) asjaolu, et kõnealusest sordist tulenevate õiguste rikkumise ulatus oli ajaliselt ja turustatud taimede arvu arvestades keskmisest suurem;
d) kaalutlust, et õiguste rikkujal ei ole – erinevalt litsentsisaajast – alust karta, et ta maksab litsentsitasu (ega saa seda tagasi nõuda), kuigi kõnealune sort, mille kaitse alla võtmise õigustühiseks tunnistamist taotletakse, tunnistatakse hiljem õigustühiseks;
e) asjaolu, et õiguste rikkuja ei olnud – erinevalt litsentsisaajate puhul tavapärasest olukorrast – kohustatud pidama arvestust kvartalite kaupa;
f) kaalutlust, et kaitsealuse sordi omanik kannab inflatsioonist tulenevat riski, mis on tähtis seetõttu, et õiguste kaitseks algatatud menetlus kestab väga pikka aega;
g) kaalutlust, et kaitsealuse sordi omanik ei saa vajaduse tõttu esitada oma õiguste kaitseks hagi – erinevalt olukorrast kõnealuse sordi litsentside väljastamisest tulu saamisel – arvestada kõnealusest sordist saadava tuluga;
h) kaalutlust, et kaitsealuse sordi omanik kannab kõnealusest sordist tulenevate õiguste rikkumise korral nii üldist kohtumenetlusega seotud riski kui ka riski, et õiguste rikkuja suhtes tehtud kohtuotsust ei ole lõpuks võimalik edukalt täita;
i) kaalutlust, et kaitsealuse sordi omanikult võetakse sordist tulenevate õiguste rikkumise korral õiguste rikkuja omavolilise tegevuse tõttu vabadus otsustada, kas ta üldse tahab lubada kõnealuse sordi kasutamist õiguste rikkuja poolt?

3. Kas „õiglase tasu“ kindlaksmääramisel, mida õiguste rikkuja peab maksma ühenduse kaitse alla võetud sordi omanikule vastavalt määruse [nr 2100/94] artikli 94 lõike 1 punktile a, kuna ta sooritab selle määruse artikli 13 lõikes 2 sätestatud toiminguid, omamata selleks õigust, tuleb arvesse võtta ka viivist igal aastal maksmisele kuuluva tasu pealt tavapärase viivisemäära alusel, kui lähtuda tuleb sellest, et mõistlikult tegutsevad lepingupooled oleksid sellise viivise tasumise ette näinud?

4. Kas sellise „rikkumisest tuleneva mis tahes täiendava kahju“ arvutamisel, mida õiguste rikkuja peab ühenduse kaitse alla võetud sordi omanikule vastavalt määruse [nr 2100/94] artikli 94 lõike 2 esimesele lausele hüvitama, kuna ta sooritab selle määruse artikli 13 lõikes 2 sätestatud toiminguid, omamata selleks õigust, tuleb aluseks võtta tavapärane tasu, mida nõutakse [nende toimingute eest] sama piirkonna turu litsentsi puhul […]?

5. Juhul kui neljandale küsimusele vastatakse jaatavalt:
   a) Kas „mis tahes täiendava kahju“ arvutamisel turul praktiseeritava litsentsi alusel vastavalt määruse [nr 2100/94] artikli 94 lõike 2 esimesele lausele tuleb teise küsimuse alapunktides a–i nimetatud kaalutlusi või asjaolusid ja/või asjaolu, et kaitsealuse sordi omanik peab vajaduse tõttu esitada oma õiguste kaitseks hagi kulutama isiklikult palju aega rikkumise uurimiseks ja asjaolude kindlakstegemiseks ning korraldama sordist tulenevate õiguste rikkumiste puhul tavapärases mahus uurimisi, mis käsitlevad sordist tulenevate õiguste rikkumist, arvesse võtta nii, et need õigustavad turul tavapärase litsentsitasu suurendamist?
   b) Kas „mis tahes täiendava kahju“ arvutamisel turul praktiseeritava litsentsi alusel vastavalt määruse [nr 2100/94] artikli 94 lõike 2 esimesele lausele tuleb alati määrata teatud üldsummaline „täiendav rikkumishüvitis“? Kas see tuleneb direktiivi [2004/48] artikli 13 lõike 1 teisest lausest?

c) Kas „mis tahes täiendava kahju“ arvutamisel turul praktiseeritava litsentsi alusel vastavalt määruse [nr 2100/94] artikli 94 lõike 2 esimesele lausele tuleb arvesse võtta ka viivist igal aastal maksmisele kuuluva tasu pealt tavapärase viivisemäära alusel, kui tuleb lähtuda sellest, et mõistlikult tegutsevad lepingupooled oleksid viivise tasumise ette näinud?

6. Kas määruse [nr 2100/94] artikli 94 lõike 2 esimest lauset tuleb tõlgendada nii, et õiguste rikkuja teenitud ebaõiglane tulu on „mis tahes täiendav kahju“ nimetatud sätte tähenduses, mille hüvitamist võib nõuda lisaks õiglasele tasule määruse [nr 2100/94] artikli 94 lõike 1 alusel või saab vastavalt määruse [nr 2100/94] artikli 94 lõike 2 esimesele lausele nõuda õiguste rikkuja pahauskse tegevuse tõttu teenitud ebaõiglase tulu hüvitamist üksnes alternatiivina õiglasele tasule artikli 94 lõike 1 alusel?

7. Kas määruse [nr 2100/94] artikli 94 lõikest 2 tuleneva kahju hüvitamise nõudega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt ei saa kaitsealuse sordi omanik, kelle suhtes tehti esialgse õiguskaitse menetluses lõplik otsus, et ta peab kandma nimetatud menetluse kulud, nõuda materiaalõiguse normidele tuginedes nende kulude tagastamist, isegi kui hilisemas põhimenetluses, milles käsitleti kõnelusest sordist tulenevate õiguste rikkumist, rahuldati tema nõuded täielikult?

8. Kas määruse [nr 2100/94] artikli 94 lõikest 2 tuleneva kahju hüvitamise nõudega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt ei saa kahju kannatanud isik nõuda, et hüvitataks tema ajakulu kohtueelses menetluses ja kohtumenetluses, milles käsitleti kahju hüvitamise nõuet väljaspool kohtukulude kindlaksmääramise menetluse kitsaid piire, kui ajakulu ei ületa tavapärast kestust?“

## Eelotsuse küsimuste analüüs

26 Nende küsimustega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, milliseid põhimõtteid tuleb järgida määruse nr 2100/94 artikli 94 alusel määratavate hüvitiste ja hüvitatavate summade kindlaksmääramisel ja arvutamisel.

27 Osad küsimused puudutavad selles artiklis ette nähtud kahe hüvitamise viisi olemust, teised täpsemalt selle artikli lõikes 1 ette nähtud õiglase tasu arvutamisel aluseks võetavaid tegureid ja selle artikli lõike 2 mõttes omaniku täiendava kahju hüvitise arvutamisel aluseks võetavaid tegureid.

28 Seega tuleb koos analüüsida kõigepealt küsimusi, mis puudutavad määruse nr 2100/94 artiklis 94 ette nähtud hüvitiste olemust, enne kui seejärel täpsustada tegureid, mida tuleb arvesse võtta selleks, et kindlaks määrata selle artikli lõikes 1 ette nähtud õiglane tasu ja rikkumise esemeks oleva sordi omaniku täiendava kahju hüvitis selle artikli lõike 2 mõttes.

### *Küsimused, mis puudutavad määruse nr 2100/94 artiklis 94 ette nähtud hüvitiste olemust*

29 Oma esimese küsimuses, viienda küsimuse punktis b ja kuuendas küsimuses soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas määruse nr 2100/94 artiklit 94 tuleb tõlgendada nii, et selle määruse artikli 13 lõikes 2 ette nähtud mõne toiminguga tekitatud kahju hüvitamiseks määratud kahjuhüvitist ja intresse tuleb suurendada täiendava rikkumishüvitise võrra. Lisaks küsib ta, kas seda artiklit tuleb tõlgendada nii, et see on õiguslik alus rikkuja vastu esitatavale nõudele anda üle rikkumisest saadud tulu.

30 Esiteks tuleneb määruse nr 2100/94 artikli 94 lõigetest 1 ja 2, et see reguleerib ainult niisuguse kahju hüvitamist, mis on ühenduse kaitse alla võetud sordi omanikule tekitatud selle sordi suhtes toime pandud õigusrikkumisega.

31 Kõigepealt on selle määruse artikli 94 lõike 1 eesmärk kompenseerida rahaliselt rikkuja saadud kasu, mis vastab tema poolt tasumata jäetud autoritasu summale (vt selle kohta kohtuotsus, 5.7.2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, punkt 40). Euroopa Kohus täpsustas, et nimetatud sättes on ette nähtud ainult niisuguse kahju hüvitamine, mis on seotud selle sätte tähenduses „õiglase tasu“ maksmata jätmisega (vt kohtuotsus, 5.7.2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, punkt 50).

32 Seejärel reguleerib määruse nr 2100/94 artikli 94 lõige 2 kahju, mida rikkuja on „lisaks“ kohustatud omanikule hüvitama, kui rikkumine on toime pandud „tahtlikult või ettevaatamatult“.

33 Sellest tuleneb, et nimetatud määruse artiklist 94 tuleneb ühenduse kaitse alla võetud sordi omaniku õigus kahju hüvitamisele, mis on mitte ainult täielik, vaid mis põhineb ka objektiivsel alusel, st see katab ainult talle rikkumisega tekitatud kahju.

34 Seetõttu ei saa nimetatud määruse artiklit 94 tõlgendada nii, et see võib olla õiguslikuks aluseks sellele omanikule rikkujalt karistusliku üldsummalise kahjuhüvitise väljamõistmiseks.

35 Vastupidi, määruse nr 2100/94 artikli 94 alusel hüvitatava kahju suurus peab väljendama võimalikult täpselt tegelikku ja kindlat kahju, mis on kaitse alla võetud sordi omanikule rikkumisega tekitatud.

36 Teiseks on niisugune tõlgendus kooskõlas direktiivi 2004/48 eesmärkidega, kuivõrd see kehtestab miinimumstandardi intellektuaalomandiõiguste järgimise suhtes üldiselt.

37 Kõigepealt, arvestades selle direktiivi põhjendust 17, tuleb selles direktiivis ette nähtud hüvitised igas asjas piiritleda viisil, mis võtab arvesse vastava asja eripära.

38 Edasi on selle direktiivi põhjenduses 26 märgitud, et kahju hüvitamise eesmärk ei ole kehtestada kahju hüvitamise kohustust karistuseks.

39 Lõpuks täpsustab direktiivi 2004/48 artikli 13 lõige 1, et liikmesriigid tagavad, et pädevad kohtuasutused määravad kannatanud osapoole avalduse alusel rikkuja maksma proportsionaalselt õiguste valdajale rikkumise tagajärjel õiguste valdajale tekitatud kahju ulatuses kahjutasu.

40 Neid asjaolusid arvestades ei luba määruse nr 2100/94 artikkel 94 mõista rikkujalt välja niisugust üldsummalist täiendavat rikkumishüvitist, nagu seda kirjeldab eelotsusetaotluse esitanud kohus, sest see täiendav summa ei pruugi vastata rikkumise esemeks oleva sordi omanikule tekitatud kahjule, kuigi direktiiv 2004/48 ei takista liikmesriikidel kehtestada rohkem kaitsvaid meetmeid.

41 Samuti ei luba see artikkel ühenduse kaitse alla võetud sordi omanikul nõuda, et talle antaks üle rikkuja saadud kasu ja tulu. Nimelt, nii õiglane tasu kui ka määruse nr 2100/94 artikli 94 lõike 2 alusel tasumisele kuuluv kahjusumma tuleb kindlaks määrata ohvrile tekitatud kahju, mitte rikkuja teenitud tulu arvesse võttes.

42 Kuigi selle artikli lõige 2 viitab „õigusrikkumise sooritanud isiku poolt sellest saadud kasule“, ei näe see säte siiski ette, et see kasu peab iseenesest väljenduma omanikule väljamõistetava rahalise hüvitise suuruses. Lisaks on oluline toonitada, et mis puudutab rikkuja saadud kasu üleandmise hagisse, siis viitab määruse nr 2100/94 artikkel 97 sõnaselgelt liikmesriikide riigisisesele õigusele.

43 Nendest kaalutlustest tuleneb, et esimesele küsimusele, viienda küsimuse punktile b ja kuuendale küsimusele tuleb vastata, et määruse nr 2100/94 artiklit 94 tuleb tõlgendada nii, et õigus kahju hüvitamisele, mis on selles ette nähtud rikkumise esemeks oleva kaitse alla võetud sordi omanikule, laieneb kogu tema kahjule, kuid selle artikli alusel ei saa välja mõista üldsummalist täiendavat rikkumishüvitist ja konkreetsemalt ei saa selle alusel välja nõuda rikkuja saadud tulu või kasu.

*Küsimused, mis puudutavad määruse nr 2100/94 artiklis 94 ette nähtud hüvitiste ja hüvitatavate summade kindlaksmääramise viise*

Määruse nr 2100/94 artikli 94 lõikes 1 ette nähtud õiglane tasu

44 Oma teise ja kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, milliseid tegureid tuleb arvesse võtta määruse nr 2100/94 artikli 94 lõikes 1 ette nähtud õiglase tasu kindlaksmääramisel. Täpsemalt soovib ta teada, millises ulatuses tuleb selle tasu kindlaksmääramisel arvestada teatud konkreetsete asjaoludega.

45 Määruse nr 2100/94 selle sätte eesmärk on kehtestada kompensatsioon kasu eest, mille on saanud rikkumise toime pannud isik ning see võrdub autoritasuga, mille see isik on jätnud omanikule maksmata (kohtuotsus, 5.7.2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, punkt 40).

46 Euroopa Kohus on juba otsustanud, et selle sätte eesmärk on hüvitada tekkinud kahju sordi omanikule, kelle suhtes on toime pandud rikkumine (kohtuotsus, 5.7.2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, punkt 36).

47 Seega selleks, et kindlaks määrata „õiglane tasu“ selle sätte tähenduses, tuleb arvutamisel aluseks võtta summa, mis vastab litsentseeritud tootmise eest makstavale autoritasule (kohtuotsus, 5.7.2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, punkt 37).

48 Selleks et määrata kindlaks rikkumise tõttu tasumisele kuuluv õiglane tasu, on arvutamisel kindlasti sobiv alus autoritasu suurus, mida tuleks maksta litsentsi alusel sordi tootmise eest, nagu on ette nähtud määruse nr 2100/94 artikli 14 lõikes 3.

49 Siiski tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul kontrollida, kas asjaolud, millele ta konkreetselt eelotsusetaotluses viitab, vastavad selle autoritasu asjaoludele, mille ta võib sobiva tasu kindlaksmääramisel aluseks võtta.

50 Sellega seoses tuleb täpsustada, et eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb ka kontrollida, kas antud juhul tuleb selle autoritasu summat nende asjaolude tõttu suurendada, arvestades, et iga asjaolu saab arvesse võtta vaid ühel korral, vastasel juhul rikutaks objektiivse ja täieliku hüvitamise põhimõtet, nagu see tuleneb määruse nr 2100/94 artiklist 94.

51 Igal juhul täpsustas Euroopa Kohus, et määruse nr 2100/94 artikli 94 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selles nähakse vaid ette õiglane tasu sordi ebaseadusliku kasutamise eest, mitte aga sellise kahju hüvitamist, mis ei ole seotud kõnealuse tasu maksmata jätmisega, mistõttu ei hõlma see tasu sordi omaniku õigustest kinnipidamise kontrollimisega kaasnevaid kulusid (vt kohtuotsus, 5.7.2012, Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, punktid 50 ja 51).

52 Sellest tõlgendusest tuleneb, et õiglane tasu selle sätte tähenduses katab kahju, mis on vahetult seotud selle tasu maksmata jätmisega.

53 Kui aluseks võetav autoritasu viivisintressi juba ei hõlma, võib see kahju hõlmata viivist tavapäraselt tasumisele kuuluva autoritasu hilinemisega maksmise eest, seda enam, et tegemist on lepingulise tingimusega, mille mõistlikult ja hoolsalt tegutsevad lepingupooled oleksid ette näinud.

54 Seetõttu tuleb teisele ja kolmandale küsimusele vastata, et määruse nr 2100/94 artikli 94 lõikes 1 kasutatud mõistet „õiglane tasu“ tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab lisaks tavapärasele autoritasule, mida oleks tulnud maksta litsentsi alusel tootmise korral, kogu kahju, mis on vahetult seotud selle

tasu maksmata jätmisega ja mille hulka võivad kuuluda ka viivisintressid. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb kindlaks teha selle tasu suurendamist tingivad asjaolud, arvestades, et iga asjaolu saab õiglase tasu summa kindlaksmääramisel arvesse võtta vaid ühel korral.

Määruse nr 2100/94 artikli 94 lõikes 2 ette nähtud täiendava kahju hüvitamine

55 Neljanda küsimusega, viienda küsimuse punktidega a ja c ning seitsmenda ja kaheksanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, milliseid asjaolusid tuleb arvesse võtta määruse nr 2100/94 artikli 94 lõikes 2 viidatud täiendava kahju hüvitamiseks makstava summa kindlaksmääramisel. Täpsemalt soovib ta teada saada, kas autoritasu, mida oleks tulnud maksta tootmise korral litsentsi alusel, tuleb võtta aluseks, et määrata kindlaks selle sätte alusel määratav hüvitis, ja kas hagi tagamise menetlusega seotud kohtukulusid ja ka kohtuväliseid kulusid saab arvata selle kahju hüvitamiseks makstava summa hulka.

56 Esiteks, mis puudutab selle hüvitatava summa suurust, siis tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktidest 33–43, et määruse nr 2100/94 artikli 94 eesmärk on rikkumise esemeks oleva sordi omaniku kahju täielik ja objektiivne hüvitamine. Selleks et nimetatud omanikule kahju hüvitataks, on ta kohustatud esitama tõendid, mis näitavad, et tema kahju on suurem kui selle artikli lõikes 1 ette nähtud õiglase tasuga kaetav summa.

57 Selle kahju hüvitise kindlaksmääramiseks ei saa lähtuda tavalisest autoritasust, mida tuleks maksta litsentsi alusel sordi tootmise eest. Nimelt võimaldab see autoritasu välja arvutada määruse nr 2100/94 artikli 94 lõikes 1 ette nähtud õiglase tasu, kuid ei pruugi olla seotud kahjuga, mis jääb hüvitamata.

58 Igal juhul tuleb kõigepealt meenutada, et asjaolusid, mis on õigustanud litsentseeritud tootmise eest makstava tavalise autoritasu suurendamise, et välja arvutada õiglane tasu, ei saa enam teist korda arvesse võtta määruse nr 2100/94 artikli 94 lõike 2 alusel hüvitatava summa kindlaksmääramisel.

59 Edasi, eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb kindlaks teha, millises ulatuses on rikkumise esemeks oleva sordi omaniku väidetav kahju täpselt tõendatud või kas tuleb määrata üldsummaline hüvitis, mis kajastab kõige õigemini tegelikku kahju. Sellega seoses võib hüvitatavale summale lisanduda tavapärane viivisemäär, kui see on õigustatud.

60 Teiseks, mis puudutab hüvitatava kahju eset, siis on oluline märkida, et määruse nr 2100/94 artikkel 94 ei tee selle kohta ühtegi täpsustust. Ent kuna puudub ka selles valdkonnas kehtiva siseriikliku õiguse kohta täpsem teave, olgu toonitatud, et direktiivi 2004/48 artikkel 14 täpsustab sisuliselt, et vaidluse võitnud poole kulud kannab üldiselt kaotaja pool.

61 Ent esiteks, mis puudutab põhimenetlusele eelnenud hagi tagamise menetlusega seotud kohtukulusid, siis tuleneb eelotsusetaotlusest, et selle menetluse kohtukulud mõisteti välja põhikohtuasja hagejalt. Seega on lubatud, et siseriiklik õigus ei näe ette nende kulude hüvitamist selle kahju hindamise raames, mis tuleb hüvitada määruse nr 2100/94 artikli 94 lõike 2 alusel.

62 Teiseks, mis puudutab kohtuväliseid kulusid, mis on muu hulgas seotud rikkumise ohvri poolt oma õiguste maksmapanekuks kulutatud ajaga, siis on Euroopa Kohus otsustanud, et direktiivi 2004/48 artikli 14 eesmärk on tugevdada intellektuaalomandi kaitse taset, vältides seda, et kahju saanud isik loobub oma õiguste kaitseks kohtumenetluse algatamisest (vt kohtuotsus, 16.7.2015, Diageo Brands, C-681/13, EU:C:2015:471, punkt 77).

63 Neid asjaolusid arvestades tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul kontrollida, kas tõenäoline kohtukulude summa, mis võidakse rikkumise ohvrile välja mõista, on niisugune, et see isik võib loobuda oma õiguste kaitseks kohtumenetluse algatamisest, arvestades summat, mis jääb tema kanda kohtuväliste kuludena, ning milline on nende kulude tarvilikkus põhimenetluses kahju hüvitamise nõude seisukohast.

64 Neljandale küsimusele, viienda küsimuse punktidele a ja c ning seitsmendale ja kaheksandale küsimusele tuleb vastata, et määruse nr 2100/94 artikli 94 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et selles sättes viidatud kahju summa tuleb kindlaks määrata konkreetsete tõendite alusel, mille on tõendamiseks esitanud rikkumise esemeks oleva sordi omanik, ning vajaduse korral üldsummalise hüvitise meetodi abil, kui need tõendid ei luba täpset summat kindlaks teha. Nimetatud sättega ei ole vastuolus see, et kahju kindlaksmääramisel ei võeta arvesse hagi tagamise menetlusega seotud kohtukulusid, mis jäeti hageja kanda, ega ka põhimenetlusega seoses kantud kohtuväliseid kulusid. Nende kulude arvesse võtmata jätmine on lubatud aga tingimusel, et kohtukulude summa, mis võidakse välja mõista rikkumise ohvrile, ei ole niisugune, et see paneb ta loobuma oma õiguste kaitseks kohtumenetluse algatamisest, arvestades summat, mis jääb tema kanda kohtuväliste kuludena, ning milline on nende kulude tarvilikkus põhimenetluses kahju hüvitamise nõude seisukohast.

## Kohtukulud

65 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

1. **Nõukogu 27. juuli 1994. aasta määruse (EÜ) nr 2100/94 ühenduse sordikaitse kohta artiklit 94 tuleb tõlgendada nii, et õigus kahju hüvitamisele, mis on selles ette nähtud rikkumise esemeks oleva kaitse alla võetud sordi omanikule, laieneb kogu tema kahjule, kuid selle artikli alusel ei saa välja mõista üldsummalist täiendavat rikkumishüvitist ja konkreetsemalt ei saa selle alusel välja nõuda rikkuja saadud tulu või kasu.**

2. **Määruse nr 2100/94 artikli 94 lõikes 1 kasutatud mõistet „õiglane tasu“ tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab lisaks tavapärasele autoritasule, mida oleks tulnud maksta litsentsi alusel tootmise korral, kogu kahju, mis on vahetult seotud selle tasu maksmata jätmisega ja mille hulka võivad kuuluda ka viivisintressid. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb kindlaks teha selle tasu suurendamist tingivad asjaolud, arvestades, et iga asjaolu saab õiglase tasu summa kindlaksmääramisel arvesse võtta vaid ühel korral.**

3. **Määruse nr 2100/94 artikli 94 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et selles sättes viidatud kahju summa tuleb kindlaks määrata konkreetsete tõendite alusel, mille on tõendamiseks esitanud rikkumise esemeks oleva sordi omanik, ning vajaduse korral üldsummalise hüvitise meetodi abil, kui need tõendid ei luba täpset summat kindlaks teha. Nimetatud sättega ei ole vastuolus see, et kahju kindlaksmääramisel ei võeta arvesse hagi tagamise menetlusega seotud kohtukulusid, mis jäeti hageja kanda, ega ka põhimenetlusega seoses kantud kohtuväliseid kulusid. Nende kulude arvesse võtmata jätmine on lubatud aga tingimusel, et kohtukulude summa, mis võidakse välja mõista rikkumise ohvrile, ei ole niisugune, et see paneb ta loobuma oma õiguste kaitseks kohtumenetluse algatamisest, arvestades summat, mis jääb tema kanda kohtuväliste kuludena, ning milline on nende kulude tarvilikkus põhimenetluses kahju hüvitamise nõude seisukohast.**

Allkirjad